

Мова жестів та рухів тіла як засіб ефективного навчання на уроках англійської мови у початковій школі

Постановка проблеми. Вивчення іноземної мови на початковому етапі має свої особливості та труднощі. Питання ефективного подачі матеріалу, в результаті якої учні легко запам'ятовували б нові слова, не перестає хвилювати вчителів. Одним із важливих принципів сучасної освіти є оптимізація навчання через застосування новітніх освітніх психолого-педагогічних технологій, і, зокрема, мнемотехніки як одного з найефективніших методів засвоєння інформації та попередження інформаційного перенасичення, що є надзвичайно важливим для маленьких школярів. [3, 7]

Існує чимало мнемотехнічних прийомів, не останнє місце серед яких займає мова рухів, жестів танашого тіла.

Аналіз останніх джерел та публікацій. Серед вітчизняних та зарубіжних науковців, які займаються вивченням мнемотехніки, виділяють І. Матюгіна, Є. Антощука, Г. Чепурного, М. Зиганова, В. Козаренка, С. Гунька, Г. Авшаряна, Р. Грехема.

Мета статті – дослідити доцільність використання одного із мнемотехнічних прийомів, зокрема мову жестів та рухів, у процесі подачі та засвоєнні іноземного лексичного матеріалу.

Виклад основного матеріалу.

Нині підручники для вивчення англійської мови на початковому етапі побудовані таким чином, що введення нових лексичних одиниць (ЛО) не передбачає використання перекладного способу, але звукозапису та зображення. Мультисенсорна теорія навчання говорить, що мозок легше запам'ятовує, якщо декілька органів чуття стимулюються паралельно[4]. Це можна здійснити за допомогою мнемотехніки.

Мнемотехніка (від грец. *τα μνημονιχα* — мистецтво запам'ятовування) – це спосіб покращення засвоєння нової інформації шляхом свідомого утворення асоціативних зав'язків за допомогою спеціальних методів та прийомів [2, 2]. Тобто мнемонічне

запам'ятовування – це запам'ятовування інформації через асоціацію з яким-небудь яскравим образом[5]. Серед відомих методів мнемотехніки є метод “Джордано”, DiglotWeave, “Locī”, фонетичних асоціацій, римування, складання текстів та ін[6].

Які ж існують приклади застосування цих методів в шкільній практиці? Різні мнемонічні фрази часто використовуються на уроках вивчення рідної мови для запам'ятовування деяких правил. Наприклад, «Де Ти З'їСи Цю ЧаШуЖиРу»–правило “дев'ятки”: після приголосних цієї фрази – Д, Т, З, С, Ц, Ч, Ш, Ж, Р – пишеться голосна **И** в іншомовних словах, а не **І** (*директор, таксист, режим*) [7]. «Пифагоровыштаны во все стороныравны» – цю фразу пам'ятають всі: і школярі, і їх батьки, і бабусі з дідусями. Мова йде про теорему Піфагора: сума квадратів катетів дорівнює квадрату гіпотенузи. Доведення теореми базувалось на квадратах, які по формі нагадували штани. Звідси і пішла ця фраза. Для вивчення англomовної лексики можна використовувати метод фонетичних асоціацій. Наприклад:

Ship [ʃɪp] – корабель.

Корабель з шипами, дуже колеться, не можна сісти.

Shoe [ʃu:] – черевик. *Шумлять черевики.*

Shore [ʃɔ:] – берег. *Берег, устелений шортами.*

Spoon [spu:n]-ложка. *Спун – це той, хто довго спить, і уявивши, як він спить в ложці, діти не забудуть це слово [1, 63].*

Усі вищенаведені приклади є тими зразками асоціації з яскравими образами, які надовго залишаються у пам'яті без зазубрювання інформації.

Але хотілося б у цій статті детальніше зупинитися на ще одному прийомі мнемотехніки – мові жестів і рухів тіла.

Незаперечним фактом є те, що на початковому етапі метод перекладу не лише не дає бажаних результатів, а може й нашкодити. А зазубрена інформація дуже швидко забувається. Використання ілюстративного унаочнення у вигляді малюнків, карток, таблиць тощо дає хороший результат, адже в дітей добре розвинена зорова пам'ять. Якщо ж учитель скористається предметним унаочненням (іграшки, реальні предмети,

макети) – ще краще, тому що учень може доторкнутися до них, узяти в руки, виконати будь-які інші дії, погратися з ними.

Однак не всі предмети, іграшки ми маємо змогу принести на урок, «обіграти» їх. До того ж це займає багато часу. А з кожним уроком обсяг навчального матеріалу невинно збільшується. Як же вчителю встигнути систематично повторювати обсяг мовного матеріалу, що постійно зростає? Це дуже легко зробити, якщо він працюватиме з уявними предметами, об'єктами, явищами, тобто з образами, показ яких супроводжується мімікою, жестами, рухами. Практичний досвід та застосування методично-теоретичних напрацювань дозволяють зробити висновок, що на початковому етапі навчання надзвичайно доцільно підключати елементи жестової мови як основної семантичної одиниці [6].

Річард Грехем, засновник GenkiEnglish.com та тренінгів вивчення англійської мови в таких країнах, як Індія, Африка, Японія та ін., разом з колегами помітили закономірність у тому, що якщо подавати нові слова, комбінуючи унаочнення із жестами, мімікою та мовою тіла, діти швидко і легко запам'ятовують їх [8].

Чому це відбувається спробували пояснити науковці з Інституту людської когнітології та науки про мозок Макса Планка у Ляйпцігу. Результати досліджень показують, що запам'ятовування інформації відбувається легше і швидше, коли мозок може зв'язати слово з різними сенсорними сприйняттями. І саме моторна система займає в цьому процесі чільне місце. Коли хтось не тільки чує іншомовне слово, а й виражає його за допомогою жестів, йому легше буде його запам'ятати. Також процесу запам'ятовування допомагає унаочнення нових іноземних слів.

В ході дослідження для навчання науковці використовували Vimmish, спеціально розроблену ними штучну мову. Вона підлягає тим самим фонетичним правилам, що й італійська мова, що забезпечувало сто відсоткове незнання вокабуляру учасниками експерименту. Протягом тижня молоді люди запам'ятовували значення абстрактних і реальних Vimmish-іменників за допомогою різних прийомів. В першому експерименті учасники чули слово і бачили відповідний малюнок і жест, а в другому – вони самостійно

придумували як можна зобразити це слово за допомогою жестів. Кінцевим етапом була перевірка спроможності пригадати ці слова через різні проміжки часу після закінчення навчання.

Дослідження показало, що учасники експерименту легше пригадували ті слова, для яких вони самостійно придумували жест, а також ті слова, які подавались у вигляді зображення на картинці. Слова та жести, які вони бачили, запам'ятовувалися не краще, ніж ті, які вони просто чули.

Те, яким чином слово вивчалось і пригадувалось, відображалось в діяльності мозку. Ділянки мозку, які відповідають за роботу моторної системи, були активними, коли учасник пригадував слово, попередньо вивчене за допомогою жесту. Ділянки мозку, які відповідають за роботу зорової системи, були активними тоді, коли слова запам'ятовувалися за допомогою малюнків.

Чому ж мозку легше запам'ятовувати, якщо декілька органів чуття стимулюються паралельно. Можливо тому, що ці асоціації підсилюють одна одну, глибоко закріплюючи нове слово у пам'яті. Катаріна фон Крігстайн, керівник дослідження, припускає, що можливо, коли ми вивчаємо нове слово і супроводжуємо його відповідним жестом чи рухом, у нас з'являється додатковий засіб для активації роботи мозку та запам'ятовування[4].

Висновки. Завданням вчителя є збереження психічного та соматичного здоров'я кожного учня, та підтримання інтересу учнів до навчання. А цього можна досягти тільки тоді, коли сам процес навчання проходить цікаво. Коли вчитель співпрацює з учнем у продуктивно-інтерактивній формі – учень є активним співучасником навчально-виховного процесу, а не пасивним об'єктом навчання [3, 7]. Таке навчання можливо організувати застосовуючи різноманітні прийоми та методи мнемотехніки, зокрема мову жестів і рухів тіла. Аналіз публікацій та досліджень показав, що описаний метод є ефективним засобом для подачі та засвоєння лексичного матеріалу на уроках іноземної мови. Тому кожний вчитель, який зацікавлений в успіхах учнів, повинен бути озброєний ним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антощук Є.В. Знайтеся, ваша пам'ять!/ Євген Антощук. – К.: Шк. світ, 2010.-192 с. – (Серія «Психологічна скарбничка»).
2. Столяренко Л.Д. Основы психодиагностики/ ред.-сост. Л.Д. Столяренко. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1999. – 576 с.
3. Чепурний Г.А. Мнемотехніка: технологія ефективного засвоєння інформації в умовах сучасної освіти. Навчально-методичний посібник/Г.А.Чепурний. – Тернопіль: Мандрівець, 2013. – 152 с.
4. <http://www.sciencedaily.com/releases/2015/02/150205123109.html>
5. <http://pamyatplus.ru/razvitie/mnemotexnika.html>
6. http://innovatelogic.com/pochatk_etap_pochatk_school.html
7. <http://200baliv.org.ua/>
8. <http://genkienglish.net/>